

dr hab. Maria Pyrlik, prof. ASP
Wydział Intermedia
Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie
im. Jana Matejki

Kraków, 13. 04. 2025 r.

**Ocena dorobku artystycznego oraz recenzja pracy doktorskiej
Pana magistra Andrzeja Najdera w dziedzinie sztuki
w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
pracy artystycznej pod tytułem:
HISTORIE TERENOWE
*Między dokumentem a obrazem plastycznym***

przygotowanej pod kierunkiem promotora prof. Grzegorza Chojnackiego

Edukacja

1996

ukończony Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2021

obronił dyplom w Szkole Kreatywnej Fotografii w Krakowskich Szkołach Artystycznych.

Praktyka dydaktyczna, naukowa

2014

pracuje w Instytucie Sztuki i Designu Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, gdzie prowadzi zajęcia z Fotoedycji i Fotografii wydawniczej oraz Obrazowania bitmapowego. Koordynuje i rozbudowuje pracownię poligrafii – *Drukarnia Sztuki*.

Dydaktyka

2016

Fotografia wydawnicza i fotoedycja, kierunek Sztuka i Media. UKEN.

2020–2021

Projektowanie portfolio, kierunek Malarstwo, UKEN.

2023–2024

Obrazowanie bitmapowe, kierunek Komunikacja Wizualna, UKEN .

Projekty badawcze

2019

Druga pochwała warsztatu. Warsztaty z heliograviury, koordynacja wraz z prof. Haliną Cader - Pawłowską.

2023

Laboratorium Zmysłów. Warsztaty z fotografii analogowej. Prowadzenie wraz z dr Marzeną Kolarz. 6 edycji.

Założenie koła naukowego *Gilotyna*, wspomagającego prace Drukarni Sztuki.

2024 - 2025

Od fotopolimeru do grafiki. Projekt badawczo-naukowy z udziałem studentów kierunku Grafika. Prowadzenie wraz z dr Mirosławem Niesyto.

MagaZin. Inicjacja i koordynacja periodyku studentów i artystów.

Odbicia projekt badawczo-naukowy.

2019 - 2025

Drukarnia Sztuki – koordynacja i prowadzenie drukarni cyfrowej.

Wystawy indywidualne

2018

Irlandia, hol główny Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków.

2021

Muzeum Znaczeń, Cracow Art Week. Krakowskie. Galeria 2 światy, Kraków.

Visszaterésék, Powroty, Mád, Węgry.

2022

Inverso, Galeria Floriańska, Kraków.

Ludzie Rzeki, Galeria Ryza, Kraków.

2023

Alienacje, Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie, Centrum Sztuk Graficznych.

2025

Gesta Locorum. Historie terenowe. Dom Norymberski, Kraków.

Wystawy zbiorowe

2019

Druga pochwała warsztatu, Międzynarodowe Triennale Grafiki, Kraków.

2021

Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie, wystawa laureatów.

Cyfrowy Kazimierz KAZ_LAB, wystawa w ramach Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie.

Foto Art Festival, Bielsko-Biała.

Remis Biennale Fotografii, salon odrzuconych, Ostrów Wielkopolski.

2022

Mieszanina heterogeniczna, ARTzona, Kraków.
Biennale Małej Formy Graficznej, Ostrów Wielkopolski.
Urban Photo Awards, Vineria Grudina, Triest, Włochy.
Nostalgia za człowiekiem, wystawa międzynarodowa, Kraków.

2023

Wystawa członków SMTG. Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie.
Wystaw się w CSW, Toruń.
Fotoperyferie Festiwal. Przegląd fotografii w technikach dawnych i alternatywnych, Kielce.
Połączenia, Krakowskie Art Week, Poczta Główna w Krakowie.
Wystawa Ornitologiczna, Krakowskie Art Week, CSW Wiewiórka, Kraków.

2024

Wystawa członków SMTG. Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie.
10. Międzynarodowy Salon Martwa natura w fotografii, Częstochowa.
Wystaw się w CSW, Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu.
Fotoperyferie Festiwal. Przegląd fotografii w technikach dawnych i alternatywnych, Kielce.
Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie, wystawa laureatów.
Łemkowszczyzna – ЛЕМКОВИНА, Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy, Gładyszów.

2025

Wystawa członków SMTG. Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie.
Łemkowszczyzna – ЛЕМКОВИНА, Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy, Koszyce.
Helio-eksploracje. Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie.
Łemkowszczyzna – ЛЕМКОВИНА, Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy, Rzeszów.
Człowiek zagubiony. Międzynarodowa wystawa grafiki i rysunku. Miasto ogrodów. Katowice.
Niespełniona potęga. Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie.

Nagrody

2021

Wyróżnienie honorowe za cykl *Lamenty*, Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie, Kraków.

2023

Wyróżnienie honorowe za *Wystaw się w CSW, Centrum Sztuki Współczesnej, Toruń*.
Grand Prix – I nagroda za cykl *Obserwacje / Alienacje*, Vintage Photo Festival, Bydgoszcz.

Publikacje i katalogi z wystaw

2019

Druza Pochwała Warsztatu, katalog wystawy, Kraków.

2021

Sprzeczne Przyszłości, Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie, Kraków.
FotoOpen.

Foto Art Festiwal, katalog wystawy, Bielsko-Biała.

Najder A., *Lamenty*, mgFoto, nr 3/2021 (12).

2022

Najder A., *Inverso*, katalog wystawy, Kraków.

XVIII Międzynarodowy konkurs małej formy graficznej i ekslibrisu, katalog wystawy, Ostrów Wielkopolski.

Najder A., *Ludzie Rzeki*, katalog wystawy, Kraków.

2023

Wystaw się w CSW, katalog wystawy, Toruń,

Przegląd fotografii w technikach dawnych i alternatywnych. Fotoperyferie Festiwal, katalog wystawy, Kielce.

Najder A., *Lamenty/Alienacje*, katalog wystawy, Kraków.

Najder A., *Dzień dobry, czy można coś wydrukować? Czyli Plejstubi*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin, nr 1, Kraków.

Najder A., *Pracownia twoim drugim domem*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin nr 2, Kraków.

2024

Przegląd fotografii w technikach dawnych i alternatywnych. Fotoperyferie Festiwal, katalog wystawy, Kielce.

„10. Międzynarodowy salon. Martwa natura w fotografii”, katalog wystawy, Częstochowa.

Najder A., *Bitwa o Cyjan vel historia pewnego tatuażu*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin nr 3, Kraków.

Najder A., *Myślałam, że Grafika Roku jest dla studentów grafiki*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin nr 4, Kraków.

Najder A., *OK Computer, czyli jak zostałem Zen*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin nr 6, Kraków.

Najder A., *Moja ulica*, Instytut Sztuki i Designu UKEN, ISSN 2956-8927, MagaZin nr 8, Kraków.

Wystaw się w CSW, katalog wystawy, Toruń.

Najder A., *Historie terenowe*, Kraków.

OCENA DOKTORSKIEJ DYSSERTACJI POD TYTUŁEM:
HISTORIE TERENOWE
Między dokumentem a obrazem plastycznym

cykl **Historie terenowe** - 35 grafik

cykl **Big data** - 10 grafik

Droga, jaką Andrzej Najder podąża jako artysta jest nietypowa. Złożyły się na nią doświadczenia zawodowe w dziedzinie fotografii i grafiki oraz pasja twórcza pozwalająca na eksperymentowanie w obrębie warsztatu graficznego. Historyk z wykształcenia, specjalista w dziedzinie foto-edycji, fotografii wydawniczej oraz obrazowania bitmapowego, od 2014 roku zatrudniony w pracowni poligrafii w Instytucie Sztuki i Designu Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, gdzie bierze udział w wielu projektach badawczych w zakresie szeroko rozumianej sztuki, prowadzi również ze studentami warsztaty. W indywidualnej pracy twórczej eksperymentuje w obrębie obrazowania na pograniczu fotografii i grafiki warsztatowej, gdzie przede wszystkim skupia się na udoskonalaniu technologii i szukaniu nowych środków artystycznego wyrazu.

Andrzej Najder specjalizuje się w technice heliograviury, w której łączy tradycyjny warsztat z nowoczesną technologią. Bada możliwości budowania obrazu graficznego za pomocą takich mediów jak fotografia cyfrowa czy dron, przekształcając go w grafikę analogową w procesie trawienia matrycy kwasem, a następnie druku na prasie analogowej. Artysta reprezentuje nowoczesne spojrzenie na obraz graficzny, którego matryca, a zarazem odbitka poprzedzane są nietypowymi poszukiwaniami formalnymi. Efekty tych poszukiwań są często nieoczywiste i zaskakujące, artysta z sukcesem prezentuje je na wystawach indywidualnych i zbiorowych oraz konkursach o zasięgu międzynarodowym.

Andrzej Najder jako historyk z wykształcenia, szuka w obserwowanej rzeczywistości obrazów, które mają podłoże historyczne. Ślady historii przekształca w znaki, w ten sposób kodując ich skomplikowane znaczenia. Używając drona, ukrywa ślady historycznych wydarzeń w abstrakcyjnych obrazach. Historia miejsca to dla niego proces pamięci oraz niepamięci. Upływu czasu, przemijania i zanikania. Widzenia i niewidzenia śladów. Kodowania ich. Tak jak znikają miejsca zniszczone w wyniku wojen czy innego rodzaju działań człowieka - tak, w symboliczny sposób, są one utajniane przez autora w procesie twórczym. Ważny jest tu odczyt działania czasu, „gubienia” i odszukiwania przestrzeni historii jako drogi w powstawaniu dzieła sztuki.

Prezentowane w pracy doktorskie cykle obrazów graficznych *Historie terenowe* oraz *Big data*, dzięki zastosowanym nowym technologiom i warsztatowi graficznemu są atrakcyjne wizualnie, ale historyczna wrażliwość autora nie pozwala na puste estetyzowanie. Traktuje on swoje grafiki także jako działania dokumentujące. Obrazy mają ukazać charakter danego miejsca, a więc są swoistym dokumentem.

Doświadczenie twórcze i wiedza pozwalają doktorantowi w sposób świadomy panować nad pracą na każdym etapie twórczym. Nie ma tu miejsca na przypadek, w potocznym tego słowa znaczeniu, raczej jest świadomy wybór miejsca i czasu – to

końcowy etap jakim są działania graficzne obfituje w przygody plastyczne, ukazujące ideę, ale także osiągające pełnię wyrazu plastycznego.

Warto w tym miejscu przypomnieć działania Jerzego Lewczyńskiego związane z cyklem *Archeologia fotografii*, na które powołuje się Andrzej Najder. Tak jak Lewczyński odniósł się do „świadków” wydarzeń, tak prace Najdera, na każdym etapie, są świadkami zaistniałej historii, są więc w pewnym sensie działaniami archeologicznymi. Autor wybiera krajobrazy i obiekty w relacji z otaczającą przyrodą w kontekście pamięci:

... omawiam zagadnienie krajobrazu pamięci i nie-pamięci i ich relacje z otaczającą przyrodą. Jako przykłady przytaczam cmentarze wojenne, wysiedlone osady, ruiny domostw i miejsca kultu. Przedstawiam trudną historię mniejszości narodowych, szczególnie społeczności łemkowskiej i żydowskiej, odnajduję ich ślady w krajobrazie i przetwarzam w technikach graficznych ich reminiscencje...

Dysertacja mgr Andrzeja Najdera składa się z kilku podrozdziałów, w których autor omawia kolejne tematy / problemy dotyczące jego doświadczenia zawodowego i twórczości w dziedzinie szeroko pojętej grafiki i fotografii. W pracy teoretycznej doktoranta należy zwrócić uwagę na logiczną konstrukcję rozdziałów prowadzących nas konsekwentnie do przedstawionych tez i ich omówień. Poszczególne podrozdziały są podparte nie tylko własnymi spostrzeżeniami i doświadczeniem, ale również odwołują się do tekstów znanych teoretyków z zakresu estetyki, filozofii fotografii. Andrzej Najder przytacza także teksty krytyczne na temat swojej twórczości. Teoretycznej pracy doktorskiej towarzyszy obszerna bibliografia zawierająca nie tylko pozycje historyczne i dotyczące sztuki, ale także literatury i filozofii.

Bardzo ważnym elementem sposobu kreowania obrazu przez Andrzeja Najdera jest wędrówka. Wędrówka po książkach, mapach, szukanie miejsc historycznych, wędrówka w pejzażu oraz towarzyszące jej odkrycia i refleksje. Porównanie pejzaży z tych wędrówek pozostałych w pamięci z tymi pejzażami, które zarejestrował dron i przekształciła technologia graficzna, pozwoliło, moim zdaniem, rozszerzyć znacząco sensualny odbiór dzieł. Można powiedzieć, że powstała w ten sposób indywidualna reinterpretacja historii terenowej.

PODSUMOWANIE

Andrzej Najder konsekwentnie zrealizował i opisał tezy postawione w pracy doktorskiej, takie jak między innymi:

- wzajemna relacja między dziedzinami naukowymi, takimi jak: historia, antropologia i etnografia, a sztuką plastyczną, w postaci obrazów,
- obraz graficzny jako znak - kumulacja działań w terenie,
- użycie drona i innych technik cyfrowych w rejestracji materiału wyjściowego do tworzenia analogowej matrycy i odbitki graficznej,
- wpływ graficznych technik szlachetnych, będących na styku fotografii i grafiki na zmianę percepcji obrazu o charakterze dokumentalnym.

W swojej teoretycznej pracy doktorskiej Andrzej Najder odniósł się do wielu strategii zapisu i obrazowania historycznych wydarzeń I i II wojny światowej, losów dawnych mniejszości narodowych na terenie Europy Środkowej.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z pracą doktorską Pana magistra Andrzeja Najdera pod tytułem: *HISTORIE TERENOWE. Między dokumentem a obrazem plastycznym*, stwierdzam, iż stanowi ona nowatorskie i oryginalne dokonanie artystyczne oparte na obszernej wiedzy teoretycznej i praktyce artystycznej. Stwierdzam także, że przygotowana przez Pana magistra Andrzeja Najdera praca doktorska składająca się z cykli *Historie terenowe* oraz *Big data* prezentuje oryginalne dokonanie artystyczne i spełnia wymogi zawarte w ustawie art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. z 2023, r., poz. 742, z późniejszymi zmianami) w dziedzinie sztuki i w pełni uzasadnia wniosek o przyznanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dodatkowo wnioskuję o nadanie wyróżnienia p. mgr Andrzejowi Najderowi za doktorat pt: *HISTORIE TERENOWE Między dokumentem a obrazem plastycznym*.

